NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN
NOVEMBER 2014

LATYN TWEEDE ADDISIONELE TAAL: VRAESTEL I

Tyd: 2½ uur 200 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 10 bladsye en 'n Antwoordblad.
2. Lees die vrae noukeurig deur.
3. Beantwoord AL die vrae in Afdeling A en EEN vraag uit Afdeling B.
4. Nommer jou antwoorde presies soos wat die vrae genommer is.
5. Antwoorde op Vraag 3.5 en 4.5 moet volgens die instruksies op die Antwoordblad geskryf word.
6. Lewer asseblief jou Antwoordblad saam met jou Antwoordboek in. Vul asseblief jou eksamennommer op die Antwoordblad in.
7. Dit is in jou eie belang om leesbaar te skryf en jou werk netjies aan te bied.

IEB Copyright © 2014

AFDELING A VOORGESKREWE WERKE

Beantwoord al vier vrae in Afdeling A.

VRAAG 1

C. PLINIUS CALVISIO SUO S.

omne hoc tempus inter pugillares ac libellos iucundissima quiete transmisi. 'quemadmodum' inquis 'in urbe potuisti?' circenses erant, quo genere spectaculi ne levissime quidem teneor. nihil novum nihil varium, nihil quod non semel spectasse sufficiat. quo magis miror tot milia virorum tam pueriliter identidem cupere currentes equos, insistentes curribus homines videre. si tamen aut velocitate equorum aut hominum arte traherentur, esset ratio non nulla; nunc favent panno, pannum amant, et si in ipso cursu medioque certamine hic color illuc ille huc transferatur, studium favorque transibit, et repente agitatores illos equos illos, quos procul noscitant, quorum clamitant nomina relinquent. tanta gratia tanta auctoritas in una vilissima tunica, mitto apud vulgus, quod vilius tunica, sed apud quosdam graves homines; quos ego cum recordor, in re inani frigida assidua, tam insatiabiliter desidere, capio aliquam voluptatem, quod hac voluptate non capior. ac per hos dies libentissime otium meum in litteris colloco, quos alii otiosissimis occupationibus perdunt. vale.

[Plinius Brief IX.6]

1.1 Lees die hele stuk hierbo en vertaal slegs die uittreksel wat vet gedruk is (van '*C. Plinius Calvisio*' tot '*relinquent*') in Afrikaans. (30)

1.2 Verduidelik met verwysing na Plinius se woordkeuse en woordorde hoe Plinius sy minagting vir die sirkus in hierdie brief oordra. (4)

1.3 Verduidelik die verwysings in hierdie brief na '*pannus*' (reël 7) en '*color*' (reël 8). (2)

1.4 'Plinius het 'n te hoë dunk van sy eie belangrikheid en 'n te lae dunk van die waarde van gewilde vermaak.'

Evalueer die juistheid van hierdie stelling met verwysing na die houdings oor vermaak wat uitgespreek word in hierdie brief en in ander briewe van Plinius wat jy gelees het, sowel as die geskrifte van ander outeurs wat jy gelees het.

Jy moet verwys na spesifieke dinge wat Plinius en ander outeurs sê, maar jy hoef nie die Latyn aan te haal nie. (6)

[42]

IEB Copyright © 2014

VRAAG 2

o tempora, o mores! senatus haec intellegit. consul videt; hic tamen vivit. vivit? immo vero etiam in senatum venit, fit publici consilii particeps, notat et designat oculis ad caedem unumquemque nostrum. nos autem, fortes viri, satis facere rei publicae videmur, si istius furorem ac tela vitamus. ad mortem te, Catilina, duci iussu consulis iam pridem oportebat, in te conferri pestem, quam tu in nos machinaris. an vero vir amplissumus, P. Scipio, pontifex maximus, Ti. Gracchum mediocriter labefactantem statum rei publicae privatus interfecit: Catilinam orbem terrae caede atque incendiis vastare cupientem nos consules perferemus?

[Cicero, In Catilinam Orationes, Oratio Prima]

2.1 Vertaal die uittreksel hierbo in Afrikaans. (30)

2.2 Aan watter groep mense word hierdie stuk gerig? (1)

2.3 Verduidelik die historiese belangrikheid van Tiberius Gracchus. Wie was hy, watter hervormings wou hy hê en hoe het hy gesterf? Waarom is dit toepaslik dat Cicero hom met Catilina vergelyk? (4)

2.4 Verduidelik hoe Cicero 'n atmosfeer van vrees en skuld skep deur sy taalgebruik en deur die opbou van sy argument in hierdie gedeelte. Jy moet vyf voorbeelde uit die Latyn aanhaal en hulle trefkrag verduidelik. (5)

2.5 Watter stappe het Catilina gedoen nadat Cicero hierdie toespraak gelewer het? Hoe het Cicero Catilina se optrede vertolk toe hy sy vervolging aan die begin van sy tweede toespraak hervat het? (2)

[42]

VRAAG 3

respice nunc alia ac diversa pericula noctis:
quod spatium tectis sublimibus unde cerebrum
testa ferit, quotiens rimosa et curta fenestris
vasa cadant, quanto percussum pondere signent
et laedant silicem. possis ignavus haberi
et subiti casus inprovidus, ad cenam si
intestatus eas: adeo tot fata, quot illa
nocte patent vigiles te praetereunte fenestrae.
ergo optes votumque feras miserabile tecum,
ut sint contentae patulas defundere pelves.
ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
dat poenas …

[Juvenalis: Satires III. 268 – 279]

3.1 Lees die hele stuk hierbo en vertaal slegs die uittreksel wat vet gedruk is van '*respice*' (reël 1) tot '*pelves*' (reël 10). (20)

3.2 Som Juvenal se argument in reëls 5 tot 7 ('*possis* … *eas*') op en toon hoe hy woordorde en alliterasie gebruik om sy punt in hierdie reëls te versterk. (3)

3.3 Noem met verwysing na die reëls wat jy hierbo gelees het maar wat jy nie vertaal het nie en die gedeelte 'Perils of the Night' (Gevare van die Nag) wat nie hier gedruk is nie, nog twee gevare van die nag wat deur Juvenalis genoem word en hul gevolge. (4)

3.4 Hoe ernstig reken jy is Juvenalis se kritiek teen die stad nadat jy 'Urban Slums' (Stedelike Krotbuurtes) en 'Perils of the Night' (Gevare van die Nag) gelees het? Jy moet verwys na spesifieke dinge wat hy sê, maar jy hoef nie die Latyn aan te haal nie. (4)

3.5 Skandeer reëls 4 – 5 van '*vasa*' tot '*haberi*'. Merk enige elisie wat voorkom en kwantiteite, en toon die versvoete en belangrikste *caesura* in elke reël.

Beantwoord hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien word en plaas dit voor in jou Antwoordboek. (5)

3.6 Verduidelik een wyse waarop die ritme van reëls 4 – 5 hul betekenis weerspieël. (1)

[37]

IEB Copyright © 2014

VRAAG 4

his demum exactis, perfecto munere divae,
devenere locos laetos et amoena virecta
fortunatorum nemorum sedesque beatas.
largior hic campos aether et lumine vestit
purpureo, solemque suum, sua sidera norunt.
pars in gramineis exercent membra palaestris,
contendunt ludo et fulva luctantur harena;
pars pedibus plaudunt choreas et carmina dicunt.
nec non Threicius longa cum veste sacerdos
obloquitur numeris septem discrimina vocum,
iamque eadem digitis, iam pectine pulsat eburno.
hic genus antiquum Teucri, pulcherrima proles,
magnanimi heroes nati melioribus annis,
Ilusque Assaracusque et Troiae Dardanus auctor.

[Vergilius Aeneïs VI: reëls 637 – 650]

4.1 Lees die hele stuk hierbo en vertaal slegs die uittreksel wat vet gedruk is, van '*largior*' (reël 4) tot '*auctor*' (reël 14). (20)

4.2 Verduidelik wat Vergilius bedoel wanneer hy sê '*perfecto munere divae*' (reël 1). (2)

4.3 '*devenere … beatas*' (reëls 2 – 3): Op watter drie maniere beklemtoon Vergilius in hierdie reëls dat Elysium 'n plek van vreugde is? Jy moet na spesifieke Latynse frases verwys en verduidelik wat hulle beteken. (3)

4.4 '*largior … norunt*' (reëls 4 – 5): Toon Vergilius se gebruik van alliterasie in hierdie twee reëls aan en lewer kommentaar op die effek daarvan. (2)

4.5 Skandeer reëls 7 – 8 ('*contendunt … dicunt*'). Merk enige elisie wat voorkom en kwantiteite, en toon die versvoete en belangrikste *caesura* in elke reël.

Beantwoord hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien word en plaas dit voor in jou Antwoordboek. (5)

4.6 Lewer kommentaar op die posisie van die *caesura* in reël 8 en verduidelik hoe dit die betekenis van die reël weergee. (1)

4.7 '*Threicius … sacerdos*' (reël 9): Na wie verwys Vergilius? Watter instrument bespeel hy? (2)

4.8 '*hic … auctor*' (reëls 12 – 14): Hoe beklemtoon Vergilius in hierdie reëls die grootsheid van die Trojaanse helde deur sy woordgebruik en die struktuur van die reëls? (4)

[39]

160 punte

AFDELING B

Beantwoord asseblief óf Vraag 5 óf Vraag 6.

VRAAG 5 GRAMMATIKA EN SINSBOU

Lees elke stuk en beantwoord die vrae wat volg.

Let wel: Elke groep vrae verwys na die uittreksel wat onmiddellik voor die groep vrae verskyn.

C. PLINIUS CALVISIO SUO S.

omne hoc tempus inter pugillares ac libellos iucundissima quiete transmisi. 'quemadmodum' inquis 'in urbe potuisti?' circenses erant, quo genere spectaculi ne levissime quidem teneor. nihil novum nihil varium, nihil quod non semel spectasse sufficiat. quo magis miror tot milia virorum tam pueriliter identidem cupere currentes equos, insistentes curribus homines videre. si tamen aut velocitate equorum aut hominum arte traherentur, esset ratio non nulla; nunc favent panno, pannum amant, et si in ipso cursu medioque certamine hic color illuc ille huc transferatur, studium favorque transibit, et repente agitatores illos equos illos, quos procul noscitant, quorum clamitant nomina relinquent.

5.1 Soek in die uittreksel hierbo 'n voorbeeld van die volgende en skryf dit neer:

5.1.1 'n Teenwoordige deelwoord (1)

5.1.2 'n Onvoltooide passiewe (lydende) subjunktief (konjunktief) (1)

5.1.3 'n Partitiewe genitief (1)

5.1.4 'n Werkwoord in die toekomende tyd (1)

5.1.5 Twee infinitiewe, elk met 'n ander tydvorm (1)

5.1.6 'n Voorwaardelike bysin wat strydig is met bekende feite (1)

5.1.7 'n Voorwaardelike bysin wat moontlik uitgevoer kan word, maar nie noodwendig nie (moontlik maar onwaarskynlik) (1)

5.1.8 'n Betreklike bysin. Benewens die betreklike bysin (skryf dit voluit), moet jy ook die antesedent daarvan aandui, en die naamval, getal en geslag van die betreklike voornaamwoord wat dit inlui, verstrek. (3)

IEB Copyright © 2014

o tempora, o mores! senatus haec intellegit. consul videt; hic tamen vivit. vivit? immo vero etiam in senatum venit, fit publici consilii particeps, notat et designat oculis ad caedem unumquemque **nostrum**. nos autem, **fortes viri**, satis facere rei publicae videmur, si istius furorem ac tela vitamus. ad mortem te, Catilina, duci iussu consulis iam pridem oportebat, in te conferri pestem, quam tu in nos machinaris. an vero vir amplissumus, P. Scipio, pontifex maximus, Ti. Gracchum mediocriter labefactantem statum rei publicae privatus interfecit: Catilinam orbem terrae caede atque incendiis vastare cupientem nos consules perferemus?

5.2 Noem en verklaar die naamval van:

5.2.1 *nostrum* (reël 3) (2)

5.2.2 *fortes viri* (reël 3) (2)

5.3 Soek in die uittreksel:

5.3.1 Twee voorbeelde van 'n oortreffende byvoeglike naamwoord (2)

5.3.2 Twee voorbeelde van 'n passiewe teenwoordige infinitief (praesens passiewe of lydende infinitief) (2)

5.3.3 Twee voorbeelde van 'n aktiewe teenwoordige deelwoord (bedrywende teenwoordige deelwoord) of aktiewe praesens participium (2)

IEB Copyright © 2014

respice nunc alia ac diversa pericula noctis:
quod spatium tectis sublimibus unde cerebrum
testa ferit, quotiens rimosa et curta fenestris
vasa **cadant**, quanto percussum pondere signent
et laedant silicem. **possis** ignavus haberi
et **subiti casus** inprovidus, ad cenam si
intestatus eas: adeo tot fata, quot **illa**
nocte patent vigiles **te praetereunte** fenestrae.
ergo **optes** votumque feras miserabile tecum,
ut **sint** contentae patulas defundere pelves.

5.4 In hierdie stuk is daar verskeie werkwoorde in die subjunktief (konjunktief). Verduidelik waarom die volgende werkwoorde in die subjunktief (konjunktief) is:

5.4.1 *cadant* (reël 4) (1)

5.4.2 *possis* (reël 5) (1)

5.4.3 *optes* (reël 9) (1)

5.4.4 *sint* (reël 10) (1)

5.5 Noem en verklaar die modus (wyse) van die werkwoord *respice* (reël 1). (2)

5.6 Verduidelik waarom *illa nocte* (reëls 7 – 8) in die ablatief is. (1)

5.7 Verduidelik waarom *subiti casus* (reël 6) in die genitief is. (1)

5.8 Watter vorm (deel) van die werkwoord is *praetereunte* (reël 8)? In watter naamval is dit en waarom? (2)

IEB Copyright © 2014

largior hic campos aether et lumine vestit
purpureo, solemque suum, sua sidera norunt.
pars in gramineis exercent membra palaestris,
contendunt ludo et fulva luctantur harena;
pars pedibus plaudunt **choreas** et **carmina** dicunt.
nec non Threicius longa cum veste sacerdos
obloquitur numeris septem discrimina vocum,
iamque eadem **digitis**, iam **pectine** pulsat eburno.
hic genus antiquum Teucri, **pulcherrima proles**,
magnanimi heroes nati melioribus annis,
Ilusque Assaracusque et Troiae Dardanus auctor.

5.9 Soek in die uittreksel:

5.9.1 Twee voorbeelde van 'n byvoeglike naamwoord in die vergelykende trap (2)

5.9.2 Een voorbeeld van 'n aktiewe verlede deelwoord (1)

5.9.3 Een voorbeeld van 'n deponens (1)

5.10 Noem en verklaar die naamval van:

5.10.1 *pectine* en *digitis* (reël 8) (2)

5.10.2 *pulcherrima proles* (reël 9) (2)

5.11 Noem die naamval van *choreas* en *carmina* (reël 5). Verduidelik presies waarom, ten spyte daarvan dat hulle dieselfde naamval en getal het, hulle nie dieselfde uitgang het nie. (2)

[40]

IEB Copyright © 2014

OF

VRAAG 6 SINNE VIR VERTALING IN LATYN

Vertaal die volgende sinne in Latyn:

6.1 Cicero het nie geweet of Catilina Capua of Etruria toe gegaan het nie. (8)

6.2 Plinius het gedink dat sirkusspele baie onbelangrik is. (7)

6.3 Die digter waarsku jou om versigtig te wees wanneer jy in Rome rondloop. (8)

6.4 Nadat hy Troje verlaat het, het Aeneas die onderwêreld besoek om sy pa te sien. (9)

6.5 Terwyl Plinius 'n toespraak gelewer het, het almal in die geregshof aan die slaap geraak. (8)

[40]

40 punte

Totaal: 200 punte

IEB Copyright © 2014